

УДК 330.341.1:336

Межерицький Д.А.

аспірант НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ЗА ВИМОГАМИ ESRS

На особливу увагу потребують The Exposure Draft European Sustainability Reporting standard for listed small medium undertakings (ESRS LSME) (2024) та Voluntary reporting standard for SMEs (VSME) (2024). Зазначимо, що ESRS LSME регулює формування корпоративної звітності малих та середніх підприємств (МСП), які є учасниками фінансових ринків. VSME ESRS стосуються ж лише мікро-, малих та середніх компаній, що не є членами жодної європейської фондової біржі та жодної громадської організації, але які добровільно бажають подавати звітність зі сталого розвитку.

Відмінною рисою ESRS LSME та VSME ESRS є дуже проста їх структура, що упереджує перенавантаження МСП вимогами щодо формування корпоративної звітності зі сталого розвитку. VSME ESRS включає три модулі: Basic Module (базовий); Narrative: Policies, Actions, and Targets (PAT) Module (політика, дії та цілі); Business Partners (BP) Module (модуль бізнес-партнерів).

Базовий модуль складається з 12 вимог щодо розкриття інформації та вимагає висвітлення в корпоративній звітності стандартного набору показників у таких категоріях, як: «Навколишнє середовище», «Соціальні питання» та «Ділова поведінка». Він містить мінімальні вимоги та скорочений перелік показників зі сталого розвитку компанії. Модуль «Політика, дії та цілі» включає 5 вимог щодо розкриття інформації якісного характеру, необхідної для розуміння того, за якими підходами та у який спосіб компанія здійснює управління зі сталого розвитку. Модуль «Бізнес-партнери» призначений для підтримки МСП у зборі інформації щодо дотримання вимог сталого розвитку діловими партнерами, інвесторами та кредиторами, тобто вздовж ланцюга створення вартості. Ці 11 вимог до розкриття інформації є додатковими до інформації попередніх двох модулів і містять поєднання кількісних і якісних вимог [1].

До кінця 2025 року від EFRAG очікується затвердження й Добровільного європейського стандарту звітності про сталий розвиток для МСП [2], який має стати в нагоді мікро-, малим і середнім компаніям, що не є учасниками жодної європейської фондової біржі, а також не є громадськими організаціями, проте на добровільній основі бажають подавати звітність зі сталого розвитку.

Маємо підстави констатувати, що вимоги щодо формування корпоративної звітності зі сталого розвитку бізнесу практично урегульовано.

Україні, яка має на меті в найближчі роки стати повноцінним членом ЄС, необхідно терміново імплементувати вище названі стандарти задля забезпечення можливості залучення бізнесом ESG-інвестицій, відновлення та розбудови економіки країни, а також досягнення амбітних цілей, визначених Nationally determined contribution of Ukraine (n.d), що ESRS і CSRD є двома різними, але пов'язаними інструментами управління сталим розвитком компаній та побудови корпоративної звітності. Основна мета їх запровадження – уніфікувати корпоративну звітність компаній шляхом поєднання фінансової та нефінансової звітності в єдиний пакет звітності компаній та забезпечити у такий спосіб прозорість інформації щодо суттєвості впливу бізнесу на довкілля, його ризиків та можливостей (IRO).

Перехід до застосування ESRS не простий, тому за рішенням Європейської комісії ESRS вводиться в дію поступово, тобто набуватимуть чинності в чотири етапи з: 1 січня 2024 року для компаній, які на цей час підлягають звітності у відповідності до NFRD та компанії, загальний баланс яких понад 20 млн. євро, а чистий оборот – понад 40 млн. євро (звітність у 2025 році за даними 2024 року); 1 січня 2025 року для великих компаній, на які зараз не поширюється дія NFRD; 1 січня 2026 року для малих і середніх підприємств (окрім мікропідприємств), а також для малих і некомплексних кредитних установ і страхових компаній [3].

Компанії, які підпадають під цю категорію, матимуть можливість не звітувати з питань сталого розвитку відповідно до CSRD до 2028 року, за умови, що в річному звіті буде надано пояснення, чому вони вирішили цього не робити; 1 січня 2028 року для компаній, що не входять в ЄС, з річним чистим оборотом на консолідованому або індивідуальному рівні, що перевищує 150 млн. євро за кожен з останніх двох фінансових років, і які мають відповідну дочірню компанію в ЄС (яка є або великою компанією ЄС, як визначено вище, або компанією ЄС, зареєстрованою на регульованому ринку, при цьому не є мікропідприємством) або філія в ЄС, річний чистий оборот якого перевищив 40 млн євро в попередньому фінансовому році [4]. Перший етап запровадження CSRD та ESRS вже розпочато. Натомість, експерти побоюються повтору ситуації, що відбулась з попередніми рекомендаціями щодо розкриття інформації у корпоративній звітності (зокрема, з NFRD, яка через неповноту та недосконалість не довела своєї ефективності у забезпеченні сталого розвитку).

Вимог ж CSRD та ESRS більш жорсткі, оскільки на відміну від NFRD вимагають: надання компаніями більш повної, якісної та детальної інформації щодо діяльності компаній «поза балансом»; формування звітності компаній за принципом «подвійної суттєвості», який включає звітування як про ризики, так і про вплив питань сталого розвитку на підприємство, а також про вплив підприємств на довкілля та суспільство; розкриття «валових

непрямих викидів парникових газів у метричних тонах CO₂-еквіваленту за Score 3», які охоплюють широкий набір викидів поза межами прямого контролю компаній, включаючи закупівлі на початку виробництва, продану продукцію, транспортування товарів, подорожі і навіть фінансові вкладення; звітування про свій підхід до виявлення та управління фактичним і потенційним впливом на працівників ланцюга створення вартості, охоплюючи такі теми, як умови праці, доступ до рівних можливостей і питання прав людини, такі як дитяча праця та ін.; пов'язаності між фінансовою інформацією та інформацією щодо сталого розвитку, чіткої її структурованості та готовності до оцифровування; визначення індикатора циркулярної трансформації бізнесу, рекомендованого до застосування Всесвітньою діловою радою зі сталого розвитку (WBCSD) в звіті «Ландшафтний аналіз кругової метрики», який дозволить компаніям розуміти свою циклічну продуктивність та контролювати прогрес.

Отже, CSRD та ESRS – це крок вперед у звітності, оскільки вони передбачають звітування компаній про вуглецевий слід діяльності з фокусом на ланцюг створення вартості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Muller, L. (2024). Your Fast Guide to The Voluntary Small and Medium Enterprise ESRS for Sustainability Reporting. CODE GAIA. Retrieved from <https://codegaia.io/en/your-fast-guide-to-the-voluntary-small-and-medium-enterprise-esrs-for-sustainability-reporting/>
2. Parokinna, A. (2023). Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD). PWC. Retrieved from <https://www.pwc.com/ua/uk/services/csrd.html>
3. Commission Delegated Regulation (EU) 2023/2772 “Of 31 July 2023 supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards”. (2023, December). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32023R2772>
4. Directive (EU) 2022/2464 “Of the European parliament and of the council amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting”. (2022, December). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>